

І.А. Арсененко, О.З. Байтеряков, І.А. Донець, М.М. Стецишин

*Мелітопольський державний педагогічний
університет
імені Богдана Хмельницького
irina_arsenenko@mail.ru, olegspeleo@mail.ru,
irena_aleks1970@mail.ru*

**ПРОБЛЕМИ І ПЕРСПЕКТИВИ ВИКОРИСТАННЯ РЕКРЕАЦІЙНО-
ТУРИСТИЧНИХ (БАЛЬНЕОЛОГІЧНИХ РЕСУРСІВ І ЛІКУВАЛЬНИХ
ГРЯЗЕЙ) РЕСУРСІВ ЯКИМІВСЬКОГО РАЙОНУ
ЗАПОРІЗЬКОЇ ОБЛАСТІ**

Одним з перспективних напрямів господарського освоєння природного потенціалу Запорізької області є використання рекреаційно-туристичних ресурсів (РТР). Якимівський район займає площу 1,8 тис. км², розташований на півдні Запорізької області. Зі сходу і південного сходу район омивається Молочним та Утлюцьким лиманами, на півдні - Азовським морем. Якимівський район володіє значним рекреаційно-туристичним потенціалом - вихід до Азовського моря, запаси таких цінних РТР, як мінеральні води і лікувальні грязі. Вивчення та аналіз їх якісного складу, запасів, тривалості комфортного періоду й інших властивостей показують, що їх територіальне поєднання сприяє розвитку курортно-санаторної сфери, масового оздоровчого відпочинку і туризму, включаючи морські подорожі уздовж узбережжя.

Наявність значних запасів цінних мінеральних вод і лікувальних грязей визначає рекреаційно-лікувальний профіль даного регіону і дозволяє значно розширити мережу діючих лікувальних і оздоровчих закладів. Високі цілющі властивості рапи, грязей Молочного та Утлюцького лиманів створюють сприятливі умови для розвитку закладів з лікування захворювань опорно-рухового апарату, органів травлення, гінекологічних захворювань.

У використанні РТР Якимівського району виникає ряд проблем. Значні збитки природним лікувальним ресурсам завдає виробнича діяльність, яка призводить до забруднення родовищ промисловими відходами. В результаті

господарської діяльності забруднюються береги та прибережні води, галька і пісок пляжів використовуються для будівельної індустрії, що призводить до деградації пляжів і в цілому приморських ландшафтів.

Важливе значення для зменшення негативного впливу на природні ресурси господарської діяльності людини має резервування території для зон лікування, відпочинку та туризму з обмеженням будівництва підприємств, які забруднюють навколишнє середовище. Таке резервування застосовують не тільки для збереження та охорони цілющих лікувальних ресурсів, але і для їх відновлення [1].

Несприятливим в екологічному відношенні є те, що в прибережній смузі Молочного лиману функціонує звалище твердих і рідких побутових відходів, йде забруднення берегів на косі Пересип.

Викликає занепокоєння екологічний стан Утлюцького лиману, на дні якого формуються відкладення лікувальних грязей. Він "страждає" від накопичення побутових відходів на його узбережжі в районі курортно-оздоровчих закладів на Федотовій косі.

В Якимівському районі серед родовищ мінеральних вод розробляється лише родовище між смт. Якимівкою і Кирилівкою; що стосується лікувальних грязей, то вони добуваються з Молочного та Утлюцького лиманів, практично не розробляється родовище в гирлі р. Тащенак.

Багато в чому це пов'язано з низькою технічною осначеністю і застарілим обладнанням, що використовується при розробці родовищ.

Також однією з проблем використання бальнеологічних ресурсів і лікувальних грязей Якимівського району, як ми вважаємо, є недостатня кількість трудових ресурсів, зайнятих безпосередньо в рекреаційній сфері, причому більшість з них - це жінки. А пошук і розробка родовищ мінеральних вод і лікувальних грязей передбачає зайнятність чоловічого населення.

Однією з найголовніших проблем використання мінеральних вод і лікувальних грязей Якимівського району є проблема забруднення навколишнього середовища, вирішити яку можна завдяки охороні природних

лікувальних ресурсів, що практично зводиться до охорони ландшафту, в межах якого розташовано понад 200 рекреаційних закладів [2].

На сучасному етапі в регіоні дослідження необхідно проведення наступних заходів по оздоровленню навколишнього природного середовища та подальшого розвитку курортно-санаторної сфери, масового оздоровчого відпочинку і туризму:

- поліпшення планувальної організації території шляхом визначення несприятливих в екологічному відношенні об'єктів; організації центральної зеленої зони курорту Кирилівка;

- екологічне вдосконалення системи каналізації території: розміщення очисних споруд каналізації житлової забудови та рекреаційних закладів цілорічного функціонування за межами територій, регламентованих природоохоронним законодавством;

- здійснення очищення стічних вод за умови використання сучасних енергозберігаючих технологій при попередньому узгодженні з місцевими органами санепіднагляду та за наявності позитивного наукового висновку головної наукової установи з зазначеної проблеми;

- вдосконалення системи водозабезпечення шляхом нарощування водоводів і їх мережі, раціональне використання питної води;

- забезпечення централізованої санітарної очистки рекреаційно-туристичних районів та сільської забудови;

- поліпшення інженерного забезпечення території за рахунок: використання природного мережевого газу (мазут - як резерв); широкого використання електроенергії, особливо на базі експлуатації альтернативних джерел сучасного типу (гідродинамічних установок, комплексного застосування геліосистем тощо), що зменшить вплив джерел енергозабезпечення на навколишнє середовище і буде сприяти раціональному природокористуванню;

- благоустрій території шляхом розвитку вуличної мережі - будівництво нових і реконструкція існуючих вулиць та транспортних вузлів; озеленення вздовж доріг з метою захисту від шуму;

- раціональне використання території та підбір асортименту районуваних дерев і чагарників для збільшення площі зелених насаджень;

- запровадження комплексу заходів з інженерної підготовки території: берегоукріплення, захист та обладнання пляжних територій, захист від підтоплення;

- проведення моніторингу небезпечних геологічних процесів та забезпечення виконання інженерно-геологічних досліджень; проведення необхідних інженерно-технічних заходів, випереджальних освоєння території.

Питання раціонального використання РТР Якимівського району повинні вирішуватися в комплексному плані історико-культурного, курортного-туристичного пріоритету всієї Запорізької області, узбережжя Азовського моря тощо. У такому плані необхідна координація різних управлінь, що проводять забудову і використовують РТР, а також оптимізація рекреаційних систем, які функціонують і проектується. Це дозволить уникнути хаотичної забудови прибережних територій невпорядкованими, дрібними закладами відпочинку, не господарського використання цінних в рекреаційно-туристичному відношенні територій тощо. Крім того, такі плани будуть сприяти збереженню і розширенню відтворення наявних природних РТР.

Література:

1. Лікувальні мінеральні води України [Електронний ресурс]. - Режим доступу: <http://water-plan.com.ua/likuvalni-mineralni-vodi-ukra%D1%97ni/> - Назва з екрану.

2. Соціально-економічний паспорт Якимівського району (за підсумками 2013 року) [Електронний ресурс]. - Режим доступу: <http://www.rada.zp.ua/sites/default/files/yakimiskiy-m.pdf/> - Назва з екрану.